

דפוס הקיבוץ המאוחד, עין־חרוד

פסח של גלויות

והעם העשן והרב,
המכה לעפר במורג,
נושא נגונו בקול ערב,
בליל התקדש החג.

בערים עקבות מיגונים,
הפורשות על עיניו צלמות,
הוא הלילה יושב בבגדים לבנים,
בתפארת הרת אלמות.

גם השוט בו עבר ודמו הדליק,
גם ירקו בפניו סרדיוטות הפלך,
אך זקופים נרותיו של חגו העתיק
ומאירים את פניו כהאר פני מלך.

והרבות משנאיו לטושות כמנהג
ובינו לבינן כפשע.
כמה אלם וכמה מורא והג
תולדותינו נסכו בך, ליל הפסח!

ליל ספרד ומזימות הנזירים בתאם,
ליל ירח יקר ודממה צוללת,
ליל הקדש וליל עלילות הדם
וליל שפוך־חמתך ומלאך בדלת.

בערי האיבה, בערי היגונים,
שהדרך מהן — גיא צלמות,
עם יושב אל חגו בבגדים לבנים,
בשתיקה של מועד ואלמות.

ועיני יתומיו כנרות לאור
ובנותיו בצחור וקלועות־צמותים.
אב, הבט אל עמך, הוא טהור, הוא טהור!
כזהב הוא צרוף כבר, עדים השמים.

כי השלך לכלבים המבקשים את עורו
ופודה ומנחם לו אין
ואין חג כחגו ואין שיר כשירו
בזמרו לפניך הליל.

אל בתיו המטים ופרוצי הגג
נשקפה השכינה ושפתיה נושכת,
יען חג מלבכות! יען חג! יען חג!
והבת בצחור לנרות מחיכת.

נחמה, נחמה עוד הבת תחזה!
אך העם בקומו מאבלו — עוד בו כח! —
את הלילה הזה, זבח פסח הזה,
לא ישכח לך, תבל! לא יוכל לשכוח!

גדי אחד קנה אבא
בשני זוזים
גדי אחד בשני זוזים
גדי אחד: —
גדי אחד
בשני זוזים
חד גדיא, חד גדיא.

בא החתול ואכל את הגדי
שקנה אבא בשני זוזים
גדי אחד וכו׳

בא הכלב ונשך את החתול
שאכל את הגדי
שקנה אבא בשני זוזים
גדי אחד וכו׳

בא המקל והכה את הכלב
שנשך את החתול
שאכל את הגדי
שקנה אבא בשני זוזים
גדי אחד וכו׳

באה אש ושׂרפה את המקל
שהכה את הכלב
שנשך את החתול
שאכל את הגדי
שקנה אבא בשני זוזים
גדי אחד וכו׳

באו מים וכבו את האש
ששׂרפה את המקל
שהכה את הכלב
שנשך את החתול
שאכל את הגדי
שקנה אבא בשני זוזים
גדי אחד וכו׳

בא השור ושתה את המים
שכבו את האש
ששׂרפה את המקל
שהכה את הכלב
שנשך את החתול
שאכל את הגדי
שקנה אבא בשני זוזים
גדי אחד וכו׳

חסל

סדר. פסח כהלכתו
כבל משפטו וחקתו

תגאל עדת מי מנה
יבאו לציון ברנה

הנה מה טוב ומה נעים
שבת אחים גם יחד

הרימי, אַל תיראי, אמרי לערי יהודה: הנה אלהיכם! הנה אדוני אלהים בחזק יבוֹא וזרועו משלה לוֹ, הנה שׂכרוֹ אתו ופעולתו לפניו. כרועה, עדרוֹ ירעה, בזרועו יקבץ טלאים ובחיקו ישׂא, עלות ינהל.

מנעי קולך מבכי ועיניך מדמעה
כי יש שׂכר לפעולתך ושבו בנים לגבולם

והיה באחרית הימים, נכון יהיה הר בית יהוה בראש ההרים ונשא מגבעות. ונהרו אליו כל הגויים, והלכו עמים רבים ואמרו: לכו ונעלה אל הר יהוה, אל בית אלהי יעקב, ויורנו מדרכיו ונלכה בארחותיו, כי מציון תצא תורה ודבר יהוה מירושלים. ושפט בין הגויים, והוכיח לעמים רבים. וכתתו חרבותם לאתים וחניתותיהם למזמרות. לא ישׂא גוי אל גוי חרב ולא ילמדו עוד מלחמה.

נ ק ו ם ו ב נ י נ ו...

יצאנו לשנות את פני העולם, לשׂים קץ לשעבוד אָדם באָדם, והקץ נעוץ בחביון הדורות. מתי נולדנו? בשעה שניצוץ כבוד ראשון הצת בלב העבד. מתי הרימנו את הדגל? בשעה שהתקומם המשפל הראשון נגד משפילוֹ. שבע נפל ושבע נקום, כי עמנו הצדק ושחרור האָדם. נולדנו עם הנץ החמה של האָדם המשתחרר. בכל מערכות האנושיות לחרות שם היינו, בכל שׂדה קטל של מדוכאים, בכל „יציאות מצרים" של כל העמים וכל הדורות: על גרדום ועל מוקד, בבתי כלא ועל באַריקאַדות. אך גם אם שבע נפל, נקום ונתעודד. אנו ואלה אשר יבואו אחרינו ויצאו בעקבותינו, כאשר יצאנו אנחנו בעקבות סוללי דרכנו, לפנינו. עד בא היום והיה דגלנו לדגל החברה המשחררת, עד יקום האָדם במלא קומתו ויתגלה לעין כל באור הנצחים הצפון בוֹ, כשדעתו רחבה ולבו טהור וידיו נאמנות וחייו חופש וצדק, אין לא עבד עברי ולא עבד כנעני, לא כושי ולא סיני, וכבוד כל אָדם ראש פנה הוא לחברה הנגאֶלת.

ב ו א י ב ו א ה י ו ם ה ה ו א.

אליהו הנביא
אליהו התשבי
אליהו הגלעדי
במהרה יבא אלינו עם משיח בן דוד

וזאת בישראל כי תפרץ מלחמה

וזאת בישראל כי תפרוץ מלחמה!
ועלה הכהן במעלות הבמה,
יתפלל על העם בשדה ומשמר,
ויפרש את־כפיו השמימה ואמר:
„אל אלהים, אלהי התקומה!
אתה היודע נגעי האומה,
מונה פצעיה לא־גלודי דורות,
את כל הנגלות והנסתרות,
ורקב־בשר לבנו אוכל מבפנים,
פשעי ראשי־עם וחטאת־כהנים,
הסר מקרבנו לב דל וקטן
אמר ולא ירקוד בתוכנו שטן.
אשר לא יכנו מחנות מחנות — — —

אם פי־כמה תמשך המערכה, אם בקרבנות נוספים, אם בחלק גדול יותר של יצירתנו תעלה לנו — האם לא נעמוד בה?

אחרינו: עבדות וניוון. לפנינו: קוממיות ועצמאות.

זאת היא המערכה.

עד מתי? — כך שואלים

עד מתי? עד שישבר כוח האויב.

עד מתי? עד שכוחו של ישראל בארצו ידון למפרע לתבוסה כל התקפת אויב בכל מחנות האויבים באשר הם שם, ידעו: אין אמצעי לשבור את כוח ישראל בארצו, כי הכרח־החיים אתו ואמת־החיים אתו, ואין דרך בלתי אם להשלים אתו.

זהו טעם המערכה.

נחמו, נחמו עמי, יאמר אלהיכם, דברו על לב ירושלים וקראו אליה, כי מלאה צבאה, כי נרצה עונה, כי לקחה מיד יי כפלים בכל־חטאתיה.

על הר גבה עלי לך
מבשרת ציון
הרימי בכח קולך
מבשרת ירושלים.

לבשו נא עז! דרכו נא עז! למתנדבים בעם! למתנדבים בעם!

יש הגנה לישראל. לא הגנה שכירה, לא הגנה כפויה, לא הגנה מן החוץ, אלא הגנה עצמית, מתנדבת של בני ישראל ובנות ישראל.

אנחנו גאים לא רק על ההגנה העצמית שלנו, אלא גם על טוהר הנשק היהודי. קדושת האדם וקדושת החיים היא מורשתנו הלאומית. אנו נשתמש בכוח להגנת החיים ולהגנת קדשי החיים ואנו רוצים להיות חזקים למען נוכל לעמוד בהגנה זו. אבל אין אנו מאמינים בכוח הגס שאין עמו צדק ואנו בטוחים שמלחמת עולם זו תוכיח זאת.

בחורינו בחזית, בשרותי צבא שונים, והישוב כולו יודעים כי רבבות לוחמים אלמים שעליהם לא שמענו ולא כלום, רבבות ומאות אלפים מלחים השטים יומם ולילה בכל שבעת הימים, מאות אלפים טייסים באויר, מליונים אנשי צבא ביבשה מכל העמים: סינים, רוסים, אנגלים, אמריקאים, אוסטראלים ובני אומות קטנות יותר הם־הם שיביאו את הנצחון. והדרך לנצחון אינה קלה, אינה זולה ואינה מהירה. זוהי דרך רצופה דם ודמעות, סבל ומצוקה. ויחד נלך בדרך זו. לבבות אמותינו חרדים לגורל בניהן. גם לחיילים רוסים, אנגלים ואמריקאים יש אמהות ואם תזדהה עם אם, בן לוחם עם בן לוחם — אחד הוא הגורל.

עוד מאמצים רבים ידרשו למען הגיע לנצחון — לא יעדר במאמץ זה מקומנו. האנגלים אינם נלחמים בשביל העם היהודי והרוסים לא נכנסו למלחמה בכדי להגן על היהודים. הם נכנסו בכדי להגן על עצמם. גם אנחנו לא נכנסנו בכדי להגן על האינטרסים של מישהו אחר, אלא להגן על העם היהודי. ומשום כך אנחנו נלחמים בנאמנות ונלחמים מלחמת האנושיות, כאנגלים, כרוסים, כאמריקאים. אזננו ואזנם תשמע זעקת האנושיות המתבוססת בדמה, זעקת אחינו הנשמדים בפולין ולזעקה זו נענה. נתמיד בסולידריות המלאה עם כל המיליונים הלוחמים באשר הם כיהודים, בשם העם היהודי, למען העם היהודי.

למתנדבים בעם

...לעזרת העם! לעזרת העם!
במה? אל תשאלו — באשר נמצאה!
במי? אל תבדוקו — כל לבו ידבנו!
מי צרת האומה בלבבו נגעה —
המחנה יאסף, אל נבדילנו!
כל קרבן — ירצה, כל מתת נאמנה,

אין בודקים בשעת הסכנה!
כל פליטת הטוב, שריד העוז והאורה,
שהותיר עוד אל בלבבנו פנימה,
הבו נלקט, לאחדים נאגורה,
ועל נס ביום חילנו נרימה;
וילוקטו אלינו מקדם עד ים

חיל גדול לעזרת העם!

ראה, שפעת הלילה כסתנו, שפונו מחשכים,
וכעורים נגששה;
נפל דבר בינינו ואין יודע מה־נפל,
ואין רואה ואין מגיד,
אם־זרח זרחה לנו השמש ואם שקעה —
ואם שקעה לעולמים.
וגדול התוהו מסביב ונורא מסביב התהו
ואפס מפלט;
וכי־נשוע בחשך וכי־נתפלל —
אזן מי תשמע?
ואם קללת אלהים אכזריה נקלל —
על־ראש מי תחול?
וכי נחרק שן ואגרוף זעם נקפוץ —
על קדקד מי ינחת?

את־כלם יבלע התהו, ישא הרוח,
וכאשר יאבדו יאבדו;
ואין משען עוד, ואזלת יד, ודרך אין —
והשמים מחרישים;
יודעים הם מה חטאו לנו, שאול חטאו —
ובדממה ישאו עונם.
פתח אפוא אתה את־פיך, נביא האחרית,
ואם־יש עמך דבר — אמר.
ויהי מר כמות, ויהי הוא הוא המות —
אמר!
למה נירא מות — ומלאכו רוכב על כתפנו,
ובשפתינו מתגו:
ובתרועת תחיה על־שפתים ובמצהלות משחקים
אלי־קבר נדדה.

אהה! עצמו מספור, עצמו מזכור
כל מערת־אימים, כל מחבא שחור,
סתרי שדה ויער נדחים,
אשר הפכו במות־טבחה,
בורות שרפה וחנק לעמך!
ולא תמצא ציון, לא תל־קבורה

לרבבות אחיך הטבוחים,
זו למדורה הוטלו בידי א ח י ם,
ובחיק שדות אלמים אפרם זורה.
הה נין רחוק, הקשב באפלה
הבכי המר, אשר מכל נקרה
יום־יום לאלם העולם יקרא!

אלהים, אל דמי לך!
אל תחרש ואל תשקט אל!
כי הנה אויביך יהמיון
ומשנאיך נשאו ראש.
על עמך יערימו סוד,
ויתיעצו על צפוניך.
אמרו, לכו ונכחידם מגוי,
ולא יזכר שם ישראל עוד!
כי נועצו לב יחדו,
עליך ברית יכרותו —
אהלי אדום וישמעאלים, — — —
מואב ועמון ועמלק,
פלשת עם יושבי צור — — —
עשה להם כמדין, כסיסרא,
כיבין בנחל קישון,
נשמדו בעין־דור,

היו דומן לאדמה! — — —
... אשר אמרו, נירשה לנו
את נאות אלהים —
אלהי, שיתמו כגלגל,
כקש לפני רוח!
כאש תבער יער
וכלהבה תלהט הרים —
כן תרדפם בסערך,
ובסופתך תבהלם!
מלא פניהם קלון,
ויבקשו שמך אדני.
יבושו ויבהלו עדי־עד,
ויחפרו ויאבדו!
וידעו, כי אתה ד׳ לבדך,
עליון על כל הארץ.

שפוך חמתך אל הגוים אשר לא ידעוך ועל ממלכות אשר בשמך לא קראו. כי אכל את יעקב ואת נוהו השמו. שפך עליהם זעמך וחרון אפך ישיגם. תרדף באף ותשמידם מתחת שמי יהוה

פסח! עם שומר במשך אַלפי שנים את יום צאתו מבית עבדים. ודרך כל מחילות השעבוד והאנס והאינקביזיציה והשמד והפרעות, נוֹשאת האמה בלבה את הגעגועים לחפש, ומביאה אותם לידי בטוי עממי אשר לא יפסח על כל נפש מישראל, על כל נפש עניה ומרודה. מאָבות אל בנים, דרך כל הדורות, נמסר דבר יציאת מצרים זכרון אישי אשר איננו מחויר ואיננו דהה. „בכל דור ודור חיב אָדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים״. איזה יצר חרות עמוק טבוע בלב עם, שיכול היה באביב ימיו ליצר יצירה גאונית כזאת ולמסר אותה מדור לדור.

והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותנו אלא שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותנו, והקדוש ברוך הוא מצילנו מידם.

בצאת ישראל ממצרים
בית יעקב מעם לועז
היתה יהודה לקדשו,
ישראל ממשלתיו.

הים ראה וינוס,
הירדן יסוב לאחור,
ההרים ירקדו כאלים,
גבעות כבני צאן.

מה לך הים כי תנוס,
הירדן תסוב לאחור,
ההרים תרקדו כאלים,
גבעות כבני צאן.

מלפני אדון חולי ארץ
מלפני אלוה יעקב:
ההופכי הצור אגם מים
חלמיש — למעינו־מים.

וכאשר יענו אותו, כן ירבה וכן יפרץ

▲ ▲ ▲

בנתיב הזעוות

ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך: בדמיך חיי! ואמר לך: בדמיך חיי!

ביום הזה, יום אשר עוד לא היה כמהו לרע מיום אשר הלכנו בגולה, יום של פחדים בלתי נפסקים ואי אמון בחיים לשארית הנמצאה, יום שכלו כזבח ארוך דומה. ביום הזה, יום שהאדם נמכר בו למולך, הנשמות העדינות הולכות ונמקות משעבוד וכבלים. העניות והגסות והזדון שופכים את ממשלתם על כל „והשכינה תכבש בענן ראשה ומעצר כאב וכלימה היא פורשת ובוכה״.

משה, משה! — — — ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים ואת צעקתם שמעתי. — — — ועתה לכה ואשלחך אל פרעה והוצא את עמי בני ישראל ממצרים. — — —

לך בוא מצרימה ובאת אל הנענים והאמללים, אל אבק אדם, אל כל הנאנחים והנדכאים ואמרת אליהם, כי עבדים הם והם לא יבינו. ואמרת אליהם, כי אמללים הם והם לא ידעו, וכי גדול ענים וגדולים מכאוביהם ונורא לחצם והם לא יאמינו. ופקחת את עיניהם בחזק יד על כל לחצם ועל כל ענים וגאלת אותם. ועם רב ימשך אחריך מקרב אחיך, אשר לא ידעת ואשר לא ידעוך עוד ומקרב כל העם מסביב אשר רע ומר להם, והיית לאב המון אדם רב ולראש שבטיו, ועשית מן התולעים אדם, ומן האדם עם, ומעפרות חול ארץ.

ויהי בשלח פרעה את העם ולא נחם אלהים דרך ארץ פלשתים, כי קרוב הוא, כי אמר אלהים: פן ינחם העם בראותם מלחמה ושבו מצרימה. ויסב את העם דרך המדבר, ים סוף. ויהפך לב פרעה ועבדיו אל העם ויאמרו:

מה זאת עשינו, כי שלחנו את ישראל מעבדנו.

וירדפו מצרים אחריהם וישיגו אותם חונים על הים. ויבאו בני ישראל בתוך הים, ויעברו בתוך הים ביבשה, וירדפו מצרים ויבאו אחריהם כל סוס פרעה, רכבו ופרשיו אל תוך הים, וישב הים לפנות בקר לאיתנו ומצרים נסים לקראתו.

בשעה שבקש הקדוש ברוך הוא להטביע את מצרים בים, עמד עוזא שר של מצרים ונשתטח לפני הקדוש ברוך הוא ואמר לפניו: רבונו של עולם! במדת הרחמים בראת עולמך, למה אתה רוצה להטביע את בני? מיד כנס הקדוש ברוך הוא כל פמליא של מעלה ואמר להם: היו דנים ביני ובין עוזא שר של מצרים. התחילו שרי האמות מלמדים סנגוריא על מצרים. כיון שראה מיכאל כך, רמז לגבריאל וטס למצרים טיסה אחת ושמט לבנה עם טיטה ותינוק אחד עמה ששקעוהו בבנין ובא ועמד לפני הקדוש ברוך הוא ואמר: רבונו של עולם! כך שעבדו את בניך! מיד ישב עליהם הקדוש ברוך הוא במדת הדין וטבעם בים.

בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים

והנתיב האחד למולדת — „כפושעים מבית כלאם, אחד אחד במספר, תחת שבע עינים, יעברו פליטי הגולה שערי ציון הנעולים, בפני בניה נעולים” כי מפתח ביתנו אֻשכר יקריבו, כי סגר עלינו המדבר של נכר וטמטום.

הנכרתה תקוה מישראל?

לא נכרתה!

חורבננו — חורבן העולם הוא. פרי רשע כסל של דור עקש ופתלתול, המום נבואות שקר, חזות להג ורהב אשר אבד עליו עולמו. אולם בתוך החורבן הגדול בוקעים דמדומי עולם אחר.

ואיך יתנער העולם מחורבנו, איך יקים אשיותיו מחדש, אשיות בל תמוטנה, אם לא יתחטא מטומאתו, אם לא יתקן את דרכו הנלוזה כלפי כל עם נענה ונדח. כל עם בארצו הוא! צרופי כור יסורים מדורי דורות, דרוכי רצון עלאי לחיים נשא את נפשנו לבנין העתיד.

ומנבכי הדורות, מניצוצות הקודש של חג החרות אשר חצבנו מאז היותנו לעם, בתקופות אור ותקופות חושך; מניצוצות כל הדורות וכל הזמנים — ניצור את אור האמונה הגדולה בעתידנו

וסוף חרותנו לבוא!

עבדים היינו לפרעה במצרים, ויוציאנו יי אלהינו משם ביד חזקה ובזרוע נטויה. ואלו לא הוציא הקדוש ברוך הוא את אבותינו ממצרים, הרי אנו ובנינו משעבדים היינו לפרעה במצרים.

עבדים היינו, עתה בני חורין

וימת יוסף וכל אֶחיו וכל הדור ההוּא ובני ישׂראל פרו וישרצוּ וירבוּ ויעצמוּ במאד מאד, ותמלא האָרץ אוֹתם. ויקם מלך חדש על מצרים, אשר לא ידע את יוסף ויאמר אל עמוֹ: הנה עם בני ישׂראל רב ועצום ממנוּ. הבה נתחכמה לוֹ, פן ירבה, והיה כי תקראנה מלחמה, ונוֹסף גם הוא על שׂונאינוּ ונלחם בנוּ, ועלה מן הארץ. וישׂימוּ עליו שׂרי מסים למען ענוֹתוֹ בסבלוֹתם. ויבן ערי מסכנות לפרעה אֶת פיתום ואֶת רעמסס.

עבדים היינו לפרעה במצרים

ויהי בימים ההם, ויגדל משה ויצא אֶל אֶחיו וירא בסבלוֹתם ויבקש פרעה להרג אֶת משה, ויברח משה מפני פרעה וישב בארץ מדין ויהי רעה צאן יתרוֹ. וינהג אֶת הצאן אחר המדבר ויבא אל הר האלהים חרבה וירא מלאך ה׳ אליו בלבת אש מתוֹך הסנה. וירא והנה הסנה בוֹער באש והסנה איננוּ אכל. ויאמר משה: אָסוּרה נא ואֶראֶה את המראה הגדוֹל הזה: מדוּע לא יבער הסנה? ויקרא אליו אלהים מתוך הסנה ויאמר:

מַה נִּשְׁתַּנָּה

א. שבכל הימים יש עמים נלחמים ויש יושבים לבטח — הימים האלה כל העולם שוקע לתוך חורבן.

ב. שבכל הימים יש גם ניצוצות אורה בתפוצות ישראל — הימים האלה רק חושך ואפלה.

ג. שבכל הימים יש עתות אכזבה ויש עתות עדוד במולדת — הימים האלה אין מנחם.

ד. מה תקותנו לחרות עמנו בעתיד?

זה השנה החמישית נטושה בעולם המערכה הכבדה, מערכת איתנים אשר כמוה לא היתה. כוחות כבירים של אדם ואיתני טבע מתגוששים התגוששות מרה ונואשת ברחבי היבשת, במעמקי האוקינוס ומרומי הרקיע. דם ואש ותמרות עשן. בליל קולות נפץ ואנקת אדם: אנקת נאבקים עם מר המות, אנקת שכול ויתמות. אנקת נענים נתונים למרמס, אנקת משועים לישע ואין.

אכן, נעו כפות המאזנים. לא עוד ימשיך בכיבושיו ראש פתנים, לא עוד מצאה ידו לחיל עמים. הפכו צבאותיו עורף ומיטב עריו מאכלת אש. מבעיר הבערה הגדולה בעולם, את פרי מעלליו יאכל. ואם גם טרם נשבר מטה רשע — קרנו נגדעה. וקרוב לבא עתו.

אוננים ושכולים, עוטים חושך וצלמות עומדים משכנות ישראל לשעבר בחלקים נרחבים של העולם, אשר מאות בשנים שמשו מרכזים לגולת ישראל ועכשיו הפכו להם בתי עלמין. דמומים ואלמים עומדים הם. לא בן בהם אשר ישאל את הקושיא הגדולה על גורל ישראל בעמים; ולא אב אשר יקרא תגר על עולם וזדונו ואשר ישפוך את זעמו וחרונו על הגויים ועל תהום פשעיהם לישראל. ורק אבן מקיר תזעק על חרפת הגזע האנושי וקלון התרבות האירופית ועל אימת גורל עם נטול מגן.

ואלה מאות האלפים אשר שרדו ב„ארצות החסות" לשעבר, ואלה אשר נפשם עוד היתה להם עד כה לשלל — מה גורל צפוי להם עכשיו?

ואם קרבה גאולת תבל — מי מהם לגאולה יזכה?

ואם קרוב יום נקם ושלם — מי מהם בנחמה יראה?

לא בקעה זעקתנו הנואשת גם את קשיחות הלב של אלה האומות הלוחמות בחיה הנאצית, בשעה שדרכי הצלה רבים עוד נכונו בידן. גם הן ברעתנו ראו ולא חשו מפלט לאסירי גרדום וכליה. לא פתחה לנו ארץ שעריה, וכל נתיבות עולם עלינו סוגרו.

זכור את היום הזה, אשר יצאתם ממצרים, מבית עבדים

בכל דור ודור חיב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים

— לא את אבותינו בלבד גאל הקדוש ברוך הוא
אלא אף אותנו גאל עמהם

הא לחמא עניא די אכלו אבהתנא בארעא דמצרים. כל דכפין ייתי ויכול, כל דצריך ייתי ויפסח. השתא הכא, לשנה הבאה בארעא דישראל. השתא עבדי, לשנה הבאה בני חורין

כל דכפין ייתי ויכול,
כל דצריך ייתי ויפסח...

הזורעים בדמעה ברנה יקצרו...

שנת תבואה חדשה...

עמר עמר תבואה חדשה...

ראינו עמלנו כעמל הנמלים...

חג מה ייף הבוקר אור,
שמי שמים תכול ודרור,
זר זהב.
מי ומי יוכל היום
עוד בבית שבת דם ?
למרחב !

כל הארץ דשא גיל,
רן הירק על כל שביל
רענן.
המולדת ספר חג
בו כל דף ודף נספג
ריחות גן.

כי הנה הסתו עבר, הגשם חלף הלך לו.
הנצנים נראו בארץ, עת הזמיר הגיע,
וקול התור נשמע בארצנו.
התאנה חנטה פגיה והגפנים סמדר, נתנו ריח.

פקדת הארץ ותשוקקה
רבת תעשרנה ;
פלג אלהים מלא מים.
תכין דגנם.
תלמיה רוה,
ברביבים תמוגגנה ;
צמחה תברך.

עטרת שנת טובתך ;
ומעגליך ירעפון דשן,
ירעפו נאות מדבר ;
וגיל גבעות תחגורנה.
לבשו כרים הצאן,
ועמקים יעטפו בר ;
יתרועעו אף ישירו.

אם גרעין זרעת — בטח ;
עץ נטעת — לא למות !
בל תדם הלמות מקבת !

רד אנך על הנדבך —
ולבנה על לבנה נניח
עד נגביה האריח !

כן תחזק הלמות מקבת !
עץ נטעת — לא למות ;
הן גרעין זרעת — בטח !

עֹמֶר תְּבוּאָה חֲדָשָׁה
נְאַגֵּד אֲגֻדִּים בַּבָּר נְאַלֵּם אֲלֻמּוֹת בַּכָּר
עֹמֶר תְּבוּאָה חֲדָשָׁה
הַמְּלִילוֹת רַכּוֹת־גַּרְעִינִים זָרְעֵי הַבְּרָכָה עוֹד שְׁפוּנִים
עֹמֶר תְּבוּאָה חֲדָשָׁה
נִנְצֹר מִצַּר וּמֵאוֹיֵב מִתְנַקֵּשׁ מֵחֶרֶב, רוּחַ שׁוֹדֵף וּמֵאֵשׁ
עֹמֶר תְּבוּאָה חֲדָשָׁה
אֲדָמָה תִּשָּׂא רֹב תַּגְמוּל בָּרוּךְ יְבֹרַךְ בְּיָדֵינוּ הַיְבוּל
עֹמֶר תְּבוּאָה חֲדָשָׁה

שמש תלהט חמה...

— נעתרו לנו השמים והאדמה נתנה ברכתה לנו. אומרים: חברה עלינו רשעת־האדם, גם האוהבים הפכו לאויבים לנו ויסגרו בעדנו את דרך התאחזותנו בך, אמא, אדמה!

אך כל אלה אינם אלא כסות עינים למתימרים באהבתם אליך. ולבם לעגל הזהב המרקד על במות העולם. ואנו בניך, המעטים, בדממה נעבדך, עוד שבע ועוד שבעים ושבע: בעמל כפנו ובדמנו נפדך רגב־רגב, תלם־תלם, עד אשר תהי כלך לנו, אמא, אדמה.

ממרומים ברכה יורדת,
פרי צומח בשממה.
עם מצא את המולדת,
שב אדם לאדמה.

לגאולת אדם בחלד,
לגאולת עולם חטאת.

כל יצור נברא בצלם,
אח הוא לתבל כלה.
יחד נחרש התלם
לשויון ולגאולה;

לא יולד לקרב עוד ילד
וכל חרב תכותת.

— מהו העמר ביד?
— ברכת אדמה ועמל, עמר תבואה חדשה.
— לשובע ולא לרזון!
— לשובע ולא לרזון.

— שנת תבואה חדשה?
— שנת תבואה חדשה!
— לחיים ולשלום
— לחיים ולשלום!

עמר עמר בן קמה...

— וזכרת את אחיך אשר הלכו מעם המחרשה אל מערכות המלחמה, למען הבא פדות לך ולזרעך ולזרע האדם באשר הוא שם.

הזורעים בדמעה ברינה יקצרו...

ואעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיך ואמר לך:

בדמיך חיי! ואמר לך: בדמיך חיי!

מה טובו אהליך יעקב...

— הנה ימים באים נאום ד׳, ונגש חורש בקוצר ודורך ענבים במושך הזרע והטיפו ההרים עסיס. וכל הגבעות תתמוגגנה.

והטיפו ההרים עסיס...

— ושבתי את שבות ישראל ובנו ערים נשמות וישבו ונטעו כרמים ושתו את יינם, ועשו גנות ואכלו את פריהם. ונטעתים על אדמתכם ולא ינתשו עוד מעל אדמתם.

עוד אבנך ונבנית...

הַשֶּׁמֶשׁ בַּמַּעֲרָב יוֹרֶדֶת, שׁוֹקַעַת,
כְּסוּ הַשָּׁמַיִם אֹדֶם חַכְלִיל.
מֵעֲיָרוֹת יְהוּדָה נוֹהֵר הָעָם
בְּקוֹל מִצְהָלוֹת וּבְקוֹל חָלִיל.
תְּרוּעַת גִּיל נִשָּׂאָה בָּאֲוִיר,
קוֹל שָׂשׂוֹן, קוֹל רִנָּה וָשִׁיר.
הַשָּׂדֶה בְּשִׁבֳּלָיו עוֹמֵד לַקָּצִיר.

כָּל שִׁבֹּלֶת – מֵאָה שְׂעָרִים.
בָּא הַשֶּׁמֶשׁ? הַקּוֹצֵר יִשְׁאַל.
הֵן, הֵן וָהֵן – יַעֲנֵהוּ הַקָּהָל.
הֶאָקְצֹר? וּבָזֶה הַמַּגָּל?
הֵן, הֵן וָהֵן – יַעֲנֵהוּ הַקָּהָל.
חֶלְקָה זוֹ? יוֹסִיף וְיִשְׁאַל.
הֵן, הֵן וָהֵן – יַעֲנֵהוּ הַקָּהָל.

לֹא! לֹא לֶחֶם קְלֹקֵל, שְׁלָו וּדְגַן שָׁמַיִם;
לֶחֶם עֶצֶב תֹּאכַל, פְּרִי עֲמַל יָדָיִם!

עמר עמר תבואה חדשה...

רָאִינוּ עֲמָלֵנוּ, כַּעֲמַל הַנְּמָלִים –
כָּל אִישׁ יָבִיא כְּעֹמֶר אֲלֻמּוֹת –
גָּדִישׁ דָּגָן יָקוּם לְתַלְפִּיּוֹת,
וְשִׁבֳּלָיו פְּנִימָה, פְּנִימָה הַשִּׁבֳּלִים

רָאִינוּ עֲמָלֵנוּ – זֶה עֲמַל הַנְּמָלִים
כֵּן יִרְבֶּה לוֹ יְבֹרַךְ כִּפְלַיִם
מִשְּׁמַנֵּי הָאָרֶץ וּמִטַּל־שָׁמַיִם
עִם שִׁבֳּלִים פְּנִימָה, פְּנִימָה הַשִּׁבֳּלִים

רָאִינוּ עֲמָלֵנוּ – הוּא עֲמַל הַנְּמָלִים
שִׁמְרוּ, אֵפוֹא, אַחִים אוֹגְרֵי הַבָּר
לְיוֹם מָצוֹר, יָעוּט אוֹיֵב וָצָר –
הַשִּׁבֳּלִים פְּנִימָה, פְּנִימָה הַשִּׁבֳּלִים.

היום אתם יוצאים בחודש האביב

שא עיניך וראה מן המקום אשר אתה שם צפונה ונגבה קדמה וימה, כי את הארץ אשר אתה רואה, לך אתננה ולזרעך עד עולם.

— בשוב ד׳ את שיבת ציון היינו כחולמים...

— וידבר ד׳ אל משה לאמר: דבר אל בני ישראל ואמרת אליהם: כי תבואו אל הארץ אשר אני נותן לכם וקצרתם את קצירה והבאתם את עמר ראשית קצירכם אל הכהן.

— ואנו כיום בבואנו לקצר את העמר והיה קציר החלקה קדש לגאולת הארץ.

עֹמֶר תְּבוּאָה חֲדָשָׁה! — שְׁנַת תְּבוּאָה חֲדָשָׁה
מַהוּ הָעֹמֶר בַּיָּד? — שְׁנַת תְּבוּאָה חֲדָשָׁה
בִּרְכַּת אֲדָמָה וְעָמָל, עֹמֶר תְּבוּאָה חֲדָשָׁה! — שְׁנַת תְּבוּאָה חֲדָשָׁה

שְׁנַת תְּבוּאָה חֲדָשָׁה
מְבִיאָה בִּרְכַּת הָאֲדָמָה
אֲסָמֵינוּ יִמָּלְאוּ בָר,
יְקָבֵינוּ — תִּירוֹשׁ, יִצְהָר.

— ובקצרך השנה את תבואתך, זכור את קציר הדמים אשר תקצר המלחמה ואת אחיך תזכר, את אחיך המתענים ביסורי שאול ועיניהם נשואות אליך — להבנות בתקומתך.

הגדה של פסח

תל-יוסף

תש"ד

1944